

TEACHING MOVEMENT – VIEWS OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

Teaching movement

TADEUSZ ZARADKIEWICZ, WIESŁAW KURPETA, BARBARA BERGIER

The Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw, Faculty of Physical Education in Biała Podlaska, Theory and Methodology of Physical Education Department

Mailing address: Tadeusz Zaradkiewicz, Faculty of Physical Education, Theory and Methodology of Physical Education Department, 2 Akademicka Street, 21-500 Biała Podlaska, tel.: +48 83 3428746, fax: +48 83 3428800, e-mail: tadeusz.zaradkiewicz@awf-bp.edu.pl

Abstract: Introduction. Fitness education constitutes one of the components of physical education of the young generation of Poles. It serves the purpose of mastering motor skills needed to take part in various forms of physical activity school education and after its completion. The aim of this study was to analyze the views of physical education teachers about fitness teaching. **Material and methods.** The study covered 30 women and 52 men from 55 senior high schools of Lublin region. The basic method of research was an interview on the key concepts, learning objectives, and preparatory activities and incentives. **Results.** The collected material shows that the fitness teaching and learning and teaching subject (motor function) were understood by most respondents as too general, differing from that adopted in the literature. Among the teaching objectives, the actualistic goals were exhibited, along with the physical evolution mistakenly classified to this category, and neglected prospectively. In preparation for teaching classes, the teachers emphasized mainly the technique and choice of exercises, and omitted motivation of the students to master the movements. Arguments aimed to encourage students to work on motor skills used in the classroom were too one-sided – mainly referring to health. **Conclusions.** The study shows that many of the views expressed by the surveyed teachers require revision, corrections and changes.

Key words: shaping of fitness skills, physical education teachers, students of senior high schools

Introduction

The effect of teaching movement techniques of various forms of sports and recreational activities involves motor skills. Their development in the students – in addition to transferring knowledge and raising the level of physical fitness – is one of the objectives of physical education. Enhanced effects on personality in terms of caring for the body – which is the aim of physical education – the development of motor skills are an integral part of physical education of children and adolescents in our country. It is also an essential component of preparing to care for the body and health, and to participate in physical activity throughout life [1, 2, 3].

In the general education the teaching is defined as a thoughtful, planned and systematic management of learning. Learning is a process of acquisition by the learner of specific knowledge, skills and habits [4].

In publications in the field of teaching physical education, the teaching process is regarded as a system of information exchange between the teacher and students leading to permanent changes in the behaviour of the latter. Learning is a sequence of consecutive cells, which include receiving sensory information about the movement of the environment (mainly from the teacher), its mental processing, implementation using the motor system and check of the effectiveness in different environmental situations [5, 6].

The highest diversity occurs in the naming of what is the content of teaching. Therefore, we talk about the movement, movement technique, movement exercises, shaping of motor

skills and mobility. In his works, Czabański introduced the term of motor function. It is the “deliberate and conscious behaviour, expressing the specific, made of special sequences, the structure of any set of movements according to the anticipated work program and aimed at the foreseen target” [5]. Similarly as Ungerer [7], he considered a sequence of movements as the elementary part of the motion structure, i.e. such a fragment which is present between the decision about its starting and decision about its ending. According to the author, separation of the sequence allows for the development of the correct description and clear presentation of the taught activities.

The aim of teaching various forms of fitness in the school involves learning the skills necessary for the proper body administration and stimulation of psychomotor development. The long term aim is to prepare for maintaining and enhancing these properties later in life [2, 3, 8].

Methodological indications for teaching motor activity put specific focus on its preparation. It is emphasized that the more effort the teacher puts in preparing the teaching process, the easier and more efficient will be its implementation. Among the recommended preparatory activities described by different authors, the most common are: development of the proper description of movement [5, 9], rethinking and practicing of the show [6, 10, 11], reviewing the order of verbal and visual messages [11, 12, 13], selection of appropriate teaching methods and measures [6, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20], and a rethinking of the organization and ways of students’ motivation.

Among the arguments encouraging school children to physical activity is suggesting to raise awareness of their health,

aesthetic, hedonistic, utilitarian, and agonistic values. This involves explaining the impact of movement on their physical and psychological health, beauty and appearance of the body, mood, quality of daily life and work, and results in competitive sports [2].

Mastering by the teacher of knowledge and skills in movement teaching is necessary but not sufficient to shape the students' positive attitudes towards physical activity. One may – following all the rules of technology but using force – for example teach someone to swim, but discourage him, or cause trauma about this form of activity for the rest of his life. Whether the learner is going to use the mastered skill currently and in the future depends on the atmosphere in which the learning takes place [2].

The aim was to learn about the views of physical education teachers about teaching movement.

Material and methods

The study was conducted in 2007. It was conducted by 30 female and 52 male physical education teachers from 55 senior high schools of Lubelskie Voivodeship. Among them there were representatives of all groups of professional advancement. The largest part of the teachers were appointed teachers, a little less numerous – qualified teachers, and the smallest – contract teachers and trainees (Tab. 1).

Table 1. Numeric characteristics of teachers surveyed in each career group

Specification	Trainees and contracted teachers		Appointed teachers		Certified teachers		total	
	n	[%]	n	[%]	n	[%]	n	[%]
Females	8	27	13	43	9	30	30	100
Males	6	12	25	48	21	40	52	100

The survey was carried out by the interview on the knowledge and interpretation of basic concepts related to the process of movement teaching, learning objectives, preparation of teachers to implementation of the learning process, and ways to motivate learners to actively participate in acquiring new motor skills. The interview was conducted on the basis of questionnaire prepared and reviewed in the pilot study. It consisted of questions asked by the investigator and recording of the answers given by the respondents.

The material obtained in such way has been divided into categories according to the content of the responses, gender and the degree of career advancement of teachers. The percentages were calculated for each separate category.

Results

The interview with physical education teachers was opened by the terminology issues. The first concept of interest to us was teaching motor activity. The largest part of the teachers considered that it is a transfer of knowledge, developing skills and habits of movement (Tab. 2). Many identified teaching with the formation of physical fitness. The smallest percentage of respondents involved those who believed that it is a system of communication between students and teacher. The teaching process was defined in this way only by appointed and qualified teachers. There were also other descriptions of this term, for example: it is the shaping and improvement of motor abilities, it is a development of the potential movement capabilities of a young man, it is the proper mastering of exercises. The content of speeches highlighted the differences associated with

the degree of career advancement, but not always, as one would expect, a person at a higher level had better knowledge. Such a relationship was revealed only in interpreting the curriculum viewed as an information exchange system in a male group.

Table 2. Opinions of the respondents about motor activities teaching [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total
1.	System of information exchange between the teacher and student	0	0	0	0	0	2	4	6
2.	Transfer of knowledge, shaping of motor skills and habits	27	23	17	67	6	32	14	52
3.	Other interpretations	0	7	6	13	4	6	7	17
4.	Development of physical fitness	0	13	7	20	2	8	15	25
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

I – trainees and contract teachers

II – appointed teachers

III – certified teachers

* as per the correctness order assumed by the authors

Learning motor techniques was most often understood by the respondents as learning and perfecting motions of various sport disciplines (Tab. 3). Next group of the educators recognized that it is receiving and processing information about the new movement and their practical implementation and the development of motor skills. The smallest number of teachers claimed that it is a frequently repeated movement until its automation. Differences between female and male teachers where clearly marked only in one category of the opinions. A larger number of women than men considered learning as getting to know and perfecting movements of different sports. In other categories the results were similar. The idea that learning involves receiving and processing information about the new movement was expressed most strongly by female trainee and contract teachers, and appointed male teachers; and that this is learning and perfecting motions of different sports – by appointed male and female teachers, that it is a frequent repetition of movements until their automation – certified teacher, that it is the development of motor skills – qualified teachers.

Table 3. Opinions of the respondents about motoric activities learning [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total (%)
1.	Receiving and processing information about the new movement and their practical implementation	10	0	7	17	4	10	4	18
2.	Learning and perfecting movements of different sports	17	37	7	61	6	26	19	51
3.	Multiple repetition of the same movements until their automation	0	0	10	10	0	4	4	8
4.	Development of motoric features	0	6	6	12	2	8	13	23
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

Explanations see Tab. 2.

In determining motor function, the largest share of respondents found that these are technical elements of different sports (Tab. 4). The next group were the teachers, according to which these are movement activities in accordance with the established structure and that is a sequence of consecutive moves that leads to a particular purpose. Among other interpretations, which in the case of this concept were very numerous (they were found in more than half of male and female teachers) of the most interesting one can cite the following: everything that concerns the movement of man in space due to changes in body position, is a movement associated with sport, it is the execution of a movement by the muscles, these are motoric shaping exercises, it is a movement of the body in space, in which we use motor skills. Distribution of female and male teachers' opinions was similar with one exception. Definitely more female teachers claimed that these are the technical elements of different sport disciplines.

Table 4. Motoric activity according to the respondents [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total
1.	A sequence of consecutive moves that lead to a particular purpose	3	0	0	3	0	4	4	8
2.	Actions consistent with the adopted structure	0	3	7	10	4	4	4	12
3.	Technical elements of different sports	10	14	3	27	2	11	2	15
4.	Other approaches	14	26	20	60	6	29	30	65
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

Explanations see Tab. 2.

The objective of teaching motor function was considered by most people as improving physical fitness. In this group, there were many qualified and appointed teachers (Tab. 5). Next in line was learning and perfecting the various techniques of exercises to prepare for life long care of the body. Some of the respondents stated that it is the support of physical development. The greatest differences between female and male teachers in this matter occurred between the first and third category. Preparation for life long care of the body for the was considered the purpose of teaching mostly by qualified teachers, learning and perfecting the techniques of different exercises and to support of physical development – appointed female teachers, improving physical fitness – appointed male teachers and qualified female teachers.

Table 5. Purpose of motor activities teaching according to the respondents [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total
1.	Preparation for life long care for body and health	0	7	7	14	0	9	12	21
2.	Learning and mastering techniques of various exercises	11	16	3	30	6	14	11	31
3.	Supporting physical development	3	10	0	13	0	0	2	2
4.	Increasing fitness level	13	10	20	43	6	25	15	46
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

Explanations see Tab. 2.

In preparation for movement teaching, the largest part of the respondents recreated from memory a description of the techniques, methodology of teaching, and exercise resources. A large number used the various sources of information for this purpose. The smallest number of teachers practiced the move-

ment technique. There were also some who proceeded to the implementation of the process without any preparation (Tab. 6). Recalling the description of movement techniques, methods of teaching and training resources to the fullest extent occurred in case of appointed and qualified teachers and appointed female teachers. Various sources of information were mentioned largely by appointed and qualified teachers. Teaching movement without preparation was executed by more female than male teachers, including – in the majority – appointed female teachers.

Table 6. Ways to prepare to teach the motor function by the respondents [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total
1.	Using various information sources	7	13	17	37	4	15	17	36
2.	Recalling movement techniques, methods of teaching and training resource	14	20	7	41	8	23	21	52
3.	Personal movement training	3	3	3	9	0	6	2	8
4.	No preparation	3	7	3	13	0	4	0	4
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

Explanations see Tab. 2.

By encouraging young people to manage a variety of various forms of movement, both female and male teachers often raised their awareness of their health values. The other often used motivating methods included positive evaluation, approvals and attractive exercises. Some respondents used their own example. Almost half applied other than the above-mentioned methods. These included: a good description and correct demonstration of the activity, training videos, adjusting activities to the capabilities of pupils, raising their awareness of what objectives the skills are to serve, explaining how learning of various motor functions improves efficiency. The biggest difference between the female and male teachers occurred in the category of "other ways". Male teachers used it more often. Arguments relating to the awareness of the health advantages of movement were most often used by appointed teachers (Tab. 7).

Table 7. Ways to motivate young people to learn motor function used by the respondents [%]*

No.	Categories of answers	Female teachers				Male teachers			
		I	II	III	Total	I	II	III	Total
1.	Raising awareness of the health advantages of movement	13	16	7	36	2	19	13	34
2.	Own example	0	10	7	17	2	4	6	12
3.	Positive grades, acceptance, attractive exercises	14	7	9	30	6	6	10	22
4.	Other methods	0	10	7	17	2	19	11	32
Total		27	43	30	100	12	48	40	100

Explanations see Tab. 2.

Discussion

Teaching movement was determined by a majority of respondents as the transfer of knowledge and developing movement skills and habits. This view is rooted in the general education [4]. Its drawback is the excessive visibility of the role of the teacher. The position advocated by some teachers, formulated in the context of physical education teaching, treating movement education as a system of information exchange between the teachers and learners is much more complete [5, 6, 10]. The idea that movement teaching means fitness shaping is incorrect [2, 3].

Learning, recognized as learning and perfecting movements of different sport disciplines and their frequent repetition, until their automation is too general, and not reflecting the complexity of this process. Closer to the views presented in the literature, although incomplete, are opinions of those teachers, who recognized that it is receiving and processing information about the new movement and their practical implementation. It is wrong to treat learning as the development of motor skills [8, 11].

As regards the motor activity, most similar to the definitions presented in the literature is the position of teachers recognizing that this is a series of consecutive movements and leading to a particular purpose. Other less accurately characterize the said term [5, 6, 10].

The objectives of teaching motor function specified by the teachers were dominated by exchange of knowledge and improvement of various exercises techniques, as well as assistance in physical development, i.e. the actualistic objectives. An important absence in this regard was the omission of prospective purposes, which may result in neglecting physical education after graduating [1, 2, 3, 8]. The views of those respondents whose main aim of teaching movement was the formation of physical fitness should be changed.

As part of preparatory activities, the teachers have focused mainly on movement techniques, methodology of teaching, and training resources. Too little importance was attached to practicing the movements taught. Some teachers generally overlooked these operations. In comparison with a broad range of preparatory activities recommended by various authors [6, 9, 12, 16, 17], the activities mentioned by the respondents are very poor.

The motivation used by teachers was too one-sided, mainly health related. The respondents missed a wide range of reasons arising from the aesthetic, hedonistic, utilitarian, and agonist values of the movement, in this way losing many compelling reasons to encourage young people to use what they have learned in the pro-health and pro-somatic activities [2].

Conclusion

Our results indicate that some of the views of surveyed teachers were in line with the current state of knowledge of education, a part requires supplementary information, and some require changes.

Acknowledgements

The research was financed by the Ministry of Science and Higher Education, project no. DS-104.

Literature

1. Demel M. (1989) The three versions of the theory of physical education. Attempting to be complementary. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 2, 3-30. [in Polish]
2. Grabowski H. (1997) Theory of Physical Education. WSiP, Warszawa. [in Polish]
3. Osiński W. (1996) The Basic Theory of Physical Education. AWF Poznań. [in Polish]
4. Kupisiewicz Cz. (2000) General Education. Oficyna Wydawnicza GRAF PUNKT, Warszawa. [in Polish]
5. Czabański B. (1980) The Model of Teaching and Learning of Motor Sports Activities. AWF Wrocław. [in Polish]
6. Czabański B. (1986) Optimizing Learning and Teaching Activities of Sports. AWF Wrocław. [in Polish]
7. Ungerer D. (1973) Performance and resilience of children and youth. Schorndorf. [in German]
8. Grabowski H. (2000) What is Essential to Know about Physical Education. Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków. [in Polish]
9. Zatoń K. (1995) Verbal Information in PE Lessons. AWF Wrocław. [in Polish]
10. Czabański B. (2000) Psychomotor Education. AWF Wrocław. [in Polish]
11. Osiński W. (2000) Anthropomotrics. AWF Poznań. [in Polish]
12. Nawrocka W. (1972) The role of consciousness in human motoric action. *Roczniki Naukowe AWF Warszawa*, 16, 47-79. [in Polish]
13. Parnicki F. (1996) The Effectiveness of Windsurfing Teaching to Students of Academy of Physical Education in Warsaw, according to the Methodological Procedure. Praca doktorska, AWF Warszawa. [in Polish]
14. Habiera M., Rostkowska E. (2004) Comparison of angles between upper arm and forearm and upper arm and torso in vertical position in synchronous swimming of different levels. *Antropomotoryka*, 28, 31-43. [in Polish]
15. Jaczynowski L. (1978) Network Models of Teaching. SiT, Warszawa. [in Polish]
16. Nowak A. (1985) Program cards in swimming teaching children of eight years of age. *Zeszyty Naukowe AWF Wrocław*, 37, 89-97. [in Polish]
17. Raczkowska-Bekesińska T. (1972) Programmed Teaching of Jump. AWF Warszawa. [in Polish]
18. Schmidt R. A., Wrisberg C. A. (2004) Motor learning and performance. *Human Kinetics Champaign*.
19. Ungerer D. (1977) Theory of sensomotor teaching. Schorndorf. [in German]
20. Zaradkiewicz J. (2003) Network model of windsurfing teaching. *Rocznik Naukowy ZWWF Biała Podlaska*, 10, 205-223. [in Polish]

Submitted: December 10, 2009

Accepted: January 11, 2010

NAUCZANIE RUCHU - POGLĄDY NAUCZYCIELI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Nauczanie ruchu

TADEUSZ ZARADKIEWICZ, WIESŁAW KURPETA, BARBARA BERGIER

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, Zakład Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego

Adres do korespondencji: Tadeusz Zaradkiewicz, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego,
ul. Akademicka 2, 21-500 Biała Podlaska, tel.: 83 3428746, fax: 83 3428800,
e-mail: tadeusz.zaradkiewicz@awf-bp.edu.pl

Streszczenie: Wprowadzenie. Nauczanie ruchu jest jednym ze składników edukacji fizycznej młodego pokolenia Polaków. Służy opanowaniu umiejętności ruchowych umożliwiających uczestnictwo w różnych formach aktywności fizycznej w okresie szkolnym i po skończeniu edukacji. Celem pracy była analiza poglądów nauczycieli wychowania fizycznego na nauczanie ruchu. **Materiał i metody.** W badaniach wzięło udział 30 kobiet i 52 mężczyzn z 55 szkół ponadgimnazjalnych Lubelszczyzny. Podstawową metodą badawczą był wywiad dotyczący kluczowych pojęć, celów nauczania oraz czynności przygotowawczych i motywujących. **Wyniki.** Z zebranego materiału wynika, że nauczanie i uczenie się ruchu oraz przedmiot nauczania (czynność motoryczna) były rozumiane przez większość badanych w sposób zbyt ogólny, odbiegający od przyjętego w piśmiennictwie. Wśród celów nauczania eksponowane były cele aktualistyczne wraz z mylnie zaliczanym do tej kategorii kształtowaniem sprawności fizycznej, a zaniedbywane perspektywne. W ramach przygotowania do zajęć nauczający zwracali uwagę głównie na technikę i dobór ćwiczeń, a pomijali motywowanie uczących się do opanowywania ruchów. Argumentacja mająca za zadanie zachęcić uczniów do pracy nad umiejętnościami ruchowymi, stosowana na lekcjach, była zbyt jednostronna – głównie zdrowotna. **Wnioski.** Z przeprowadzonych badań wynika, że wiele poglądów wyrażonych przez badanych nauczycieli wymaga rewizji, korekt i zmian.

Słowa kluczowe: kształtowanie umiejętności ruchowych, nauczyciele wychowania fizycznego, młodzież szkół ponadgimnazjalnych

Wstęp

Efektom nauczania techniki ruchu z zakresu różnych form sportowych i rekreacyjnych są umiejętności ruchowe. Ich kształtowanie u uczniów – oprócz przekazywania wiedzy i podnoszenia poziomu sprawności fizycznej – jest jednym z celów fizycznego kształcenia. Wzbogacone oddziaływaniami na osobowość pod kątem troski o ciało – co jest celem fizycznego wychowania – kształtowanie umiejętności ruchowych stanowi integralną część edukacji fizycznej dzieci i młodzieży szkolnej w naszym kraju. Jest także niezbędnym składnikiem przygotowania do troski o ciało i zdrowie oraz do uczestnictwa w aktywności fizycznej przez całe życie [1, 2, 3].

W dydaktyce ogólnej nauczanie określa się jako przemyślane, planowane i systematyczne kierowanie uczeniem się. Uczenie się jest to proces nabywania przez uczący się podmiot określonych wiadomości, umiejętności i nawyków [4].

W publikacjach z zakresu dydaktyki wychowania fizycznego nauczanie jest traktowane jako system wymiany informacji między nauczającym, a uczącym się prowadzący do trwałych zmian w zachowaniach tego ostatniego. Uczenie się, to ciąg następujących po sobie ogniw, w skład których wchodzi zmysłowe odebranie informacji o danym ruchu od otoczenia (w tym głównie od nauczającego), jej umysłowe przetworzenie, wykonanie przy pomocy systemu motorycznego oraz sprawdzenie skuteczności w różnych sytuacjach otoczenia [5, 6].

Największa różnorodność występuje w nazewnictwie tego, co jest treścią nauczania. Mówi się więc o ruchu, technice ruchu, ćwiczeniach ruchowych, kształtowaniu umiejętności ruchowych czy kształtowaniu sprawności ruchowej. W swoich pracach Czabański wprowadził termin czynność motoryczna. Jest to „zachowanie się celowe i świadome, wyrażające się szczególnie, złożoną z określonych sekwencji, strukturą ruchów dowolnych ustalonych według antycypowanego programu działania oraz ukierunkowanych na przewidywany cel” [5]. Za sekwencję ruchu, podobnie jak Ungerer [7], uznał elementarną część struktury ruchu, czyli taki jego fragment, który jest zawarty między decyzją o jego rozpoczęciu i decyzją o jego zakończeniu. Zdaniem tego autora wyodrębnienie sekwencji umożliwia opracowanie prawidłowego opisu i zaprezentowanie czytelnego pokazu nauczanej czynności.

Celem nauczania różnych form ruchu w okresie szkolnym jest opanowanie umiejętności niezbędnych w sprawnym posługiwaniu się ciałem oraz stymulacja rozwoju psychomotorycznego. Celem perspektywicznym jest przygotowanie do podtrzymywania i podnoszenia poziomu tych właściwości w życiu późniejszym [2, 3, 8].

We wskazaniach metodycznych dotyczących nauczania czynności motorycznych kładzie się szczególny nacisk na jego preparację. Podkreśla się, że im więcej wysiłku włoży nauczający w przygotowanie tego procesu, tym łatwiejsza i bardziej efektywna będzie jego realizacja. Wśród zalecanych czynności

przygotowawczych, opisywanych przez różnych autorów, wymienia się najczęściej: opracowanie prawidłowego opisu ruchu [5, 9], przemyślenie i przećwiczenie pokazu [6, 10, 11], zastanowienie się nad kolejnością komunikatów werbalnych i wizualnych [11, 12, 13], dobór odpowiednich metod i środków nauczania [6, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20] oraz przemyślenie organizacji i sposobów motywowania uczących się.

Wśród argumentów służących zachęcaniu młodzieży szkolnej do aktywności fizycznej sugeruje się uświadamianie jej wartości zdrowotnych, estetycznych, hedonistycznych, utylitarnych i agonistycznych. Wiąże się to z wyjaśnieniem wpływu ruchu na ich zdrowie fizyczne i psychiczne, urodę i wygląd ciała, samopoczucie, jakość życia codziennego i pracy zawodowej oraz wyniki w rywalizacji sportowej [2].

Opanowanie przez nauczyciela wiedzy i umiejętności w zakresie nauczania ruchu jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym, do kształtowania u uczniów pozytywnych postaw wobec aktywności fizycznej. Można bowiem – z zachowaniem wszelkich reguł technologicznych, ale stosując przymus – nauczyć kogoś np. pływać, ale jednocześnie zniechęcić go, czy spowodować uraz do tej formy aktywności na całe życie. O tym, czy uczący się będzie robił użytek z opanowanej umiejętności aktualnie i w przyszłości decyduje atmosfera w jakiej odbywa się nauczanie [2].

Celem pracy było poznanie poglądów nauczycieli wychowania fizycznego na nauczanie ruchu.

Material i metody

Badania przeprowadzono w 2007 roku. Wzięło w nich udział 30 nauczycielek i 52 nauczycieli wychowania fizycznego z 55 szkół ponadgimnazjalnych województwa lubelskiego. Byli wśród nich przedstawiciele wszystkich grup awansu zawodowego. Najliczniejszą część stanowili nauczyciele mianowani, trochę mniej liczną – dyplomowani, a najmniej liczną – stażystki i kontraktowi (Tab. 1).

Tabela 1. Charakterystyka liczbowa badanych nauczycieli w poszczególnych grupach awansu zawodowego

Wyszczególnienie	Stażystki i Kontraktowi		Mianowani		Dyplomowani		Razem	
	n	[%]	n	[%]	n	[%]	n	[%]
Kobiety	8	27	13	43	9	30	30	100
Mężczyźni	6	12	25	48	21	40	52	100

W badaniach wykorzystano wywiad dotyczący znajomości i interpretacji podstawowych pojęć związanych z procesem nauczania ruchu, celów nauczania, przygotowania nauczających do realizacji procesu nauczania oraz sposobów motywowania uczących się do aktywnego udziału w zdobywaniu nowych umiejętności ruchowych. Wywiad był prowadzony w oparciu o przygotowany i zweryfikowany w badaniach pilotażowych kwestionariusz. Polegał na zadawaniu pytań przez prowadzącego badanie i zapisywaniu odpowiedzi udzielanych przez badane osoby.

Uzyskany w ten sposób materiał został podzielony na kategorie ze względu na treść odpowiedzi oraz płeć i stopień awansu zawodowego nauczycieli. Dla wyodrębnionych kategorii zostały obliczone wartości procentowe.

Wyniki

Wywiad z nauczycielami wychowania fizycznego otwierał kwestie terminologiczne. Pierwszym interesującym nas pojęciem było nauczanie czynności motorycznych. Najliczniejszą część pedagogów uznała, że jest to przekazywanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i nawyków ruchowych (Tab. 2). Wielu utożsamiało nauczanie z kształtowaniem sprawności fizycznej. Najmniejszy odsetek stanowili badani, którzy uważali, że jest to system wymiany informacji między nauczającym a uczącym się. W ten sposób nauczanie definiowali tylko nauczyciele mianowani i dyplomowani. Pojawiły się również inne wypowiedzi dotyczące terminu, na przykład: jest to kształtowanie i doskonalenie uzdolnień ruchowych, jest to rozwijanie potencjalnych możliwości ruchowych młodego człowieka, jest to opanowanie odpowiedniego ćwiczenia w odpowiednim stopniu. W treści wypowiedzi uwidoczniły się różnice związane ze stopniem awansu zawodowego, przy czym nie zawsze, jak należałoby się spodziewać, osoby na wyższym stopniu charakteryzowały się wyższym poziomem wiedzy. Taka zależność ujawniła się tylko przy interpretacji nauczania traktowanego jako system wymiany informacji w grupie mężczyzn.

Tabela 2. Poglądy badanych na nauczanie czynności motorycznych [%]*

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem
1.	System wymiany informacji między nauczycielem i uczniem	0	0	0	0	0	2	4	6
2.	Przekazywanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i nawyków ruchowych	27	23	17	67	6	32	14	52
3.	Inne interpretacje	0	7	6	13	4	6	7	17
4.	Kształtowanie sprawności fizycznej	0	13	7	20	2	8	15	25
Razem		27	43	30	100	12	48	40	100

I - stażystki i kontraktowi

II - mianowani

III - dyplomowani

* w kolejności poprawności uznanej przez autorów pracy

Uczenie się czynności motorycznych badani pojmowali najczęściej jako poznawanie i doskonalenie ruchów z zakresu różnych dyscyplin sportowych (Tab. 3). W następnej kolejności uplasowali się pedagodzy uznający, iż jest to odbiór i przetwarzanie informacji o nowym ruchu i ich praktyczna realizacja oraz rozwijanie cech motorycznych. Najmniej nauczających stwierdziło, że jest to wielokrotne powtarzanie ruchów aż do ich automatyzacji. Różnica między nauczycielkami i nauczycielami zaznaczyła się wyraźnie tylko w jednej kategorii wypowiedzi. Większa liczba kobiet niż mężczyzn uznała uczenie się za poznawanie i doskonalenie ruchów z zakresu różnych dyscyplin sportowych. W pozostałych kategoriach wyniki były zbliżone. Pogląd, że uczenie się polega na odbiorze i przetwarzaniu informacji o nowym ruchu wyrażały najliczniej nauczycielki stażystki i kontraktowe oraz nauczyciele mianowani, że jest to poznawanie i doskonalenie ruchów z zakresu różnych dyscyplin sportowych – nauczycielki i nauczyciele mianowani, że jest to wielokrotne powtarzanie ruchów aż do ich automatyzacji – nauczycielki dyplomowane, że jest to rozwijanie cech motorycznych – nauczyciele dyplomowani.

Tabela 3. Poglądy badanych na uczenie się czynności motorycznych [%]*

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem (%)
1.	Odbiór i przetwarzanie informacji o nowym ruchu oraz ich praktyczna realizacja	10	0	7	17	4	10	4	18
2.	Poznanie i doskonalenie ruchów z zakresu różnych dyscyplin sportowych	17	37	7	61	6	26	19	51
3.	Wielokrotnie powtarzanie tych samych ruchów aż do ich automatyzacji	0	0	10	10	0	4	4	8
4.	Rozwijanie cech motorycznych	0	6	6	12	2	8	13	23
Razem		27	43	30	100	12	48	40	100

Objaśnienia patrz Tab. 2.

Określając czynność motoryczną największa część badanych uznała, że są to elementy techniczne różnych dyscyplin sportowych (Tab. 4). W następnej kolejności uplasowali się nauczający, według których są to działania ruchowe zgodne z przyjętą strukturą oraz że jest to ciąg ruchów następujących po sobie prowadzących do określonego celu. Wśród innych interpretacji, których w przypadku tego pojęcia było bardzo dużo (stwierdzono je u ponad połowy nauczycielek i nauczycieli) z ciekawszych można przytoczyć następujące: wszystko to, co dotyczy poruszania się człowieka w przestrzeni na skutek zmian położenia ciała, jest to ruch związany ze sportem, jest to wykonanie jakiegoś ruchu przy pomocy mięśni, są to ćwiczenia kształtujące motoryczność, jest to ruch ciała w przestrzeni, w którym wykorzystujemy zdolności motoryczne. Rozkład wypowiedzi nauczycielek i nauczycieli był zbliżony z jednym wyjątkiem. Zdecydowanie więcej nauczycielek twierdziło, że są to elementy techniczne różnych dyscyplin sportowych.

Tabela 4. Czynność motoryczna w ujęciu badanych [%]*

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem
1.	Ciąg ruchów następujących po sobie prowadzących do określonego celu	3	0	0	3	0	4	4	8
2.	Działania zgodne z przyjętą strukturą	0	3	7	10	4	4	4	12
3.	Elementy techniczne różnych dyscyplin sportowych	10	14	3	27	2	11	2	15
4.	Inne ujęcia	14	26	20	60	6	29	30	65
Razem		27	43	30	100	12	48	40	100

Objaśnienia patrz Tab. 2.

Za cel nauczania czynności motorycznych najwięcej osób uznało podnoszenie poziomu sprawności fizycznej. W tej grupie znalazło się najwięcej nauczycielek dyplomowanych i nauczycieli mianowanych (Tab. 5). Następne w kolejności było poznanie i doskonalenie techniki różnych ćwiczeń oraz przygotowanie do całodziwowej troski o ciało. Pewna część badanych stwierdziła, że jest nim wspomaganie rozwoju fizycznego. Największe różnice między nauczycielkami i nauczycielami w omawianej kwestii wystąpiły między kategorią pierwszą i trzecią. Przygotowanie do całodziwowej troski o ciało za cel nauczania uznało najwięcej nauczycieli dyplomowanych,

poznanie i doskonalenie techniki różnych ćwiczeń oraz wspomaganie rozwoju fizycznego – nauczycielek mianowanych, podnoszenie sprawności fizycznej – nauczycieli mianowanych i nauczycielek dyplomowanych.

Tabela 5. Cel nauczania czynności motorycznych w ujęciu badanych [%]*

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem
1.	Przygotowanie do całodziwowej troski o ciało i zdrowie	0	7	7	14	0	9	12	21
2.	Poznanie i doskonalenie techniki różnych ćwiczeń	11	16	3	30	6	14	11	31
3.	Wspomaganie rozwoju fizycznego	3	10	0	13	0	0	2	2
4.	Podnoszenie poziomu sprawności fizycznej	13	10	20	43	6	25	15	46
Razem		27	43	30	100	12	48	40	100

Objaśnienia patrz Tab. 2.

W ramach przygotowań do nauczania ruchu najliczniejsza część badanych odtwarzała z pamięci opis techniki, metodykę nauczania oraz zasób ćwiczeń. Duża liczba wykorzystywała w tym celu różne źródła informacji. Najmniej nauczycieli ćwiczyło technikę ruchu. Byli również tacy, którzy przystępowali do realizacji omawianego procesu bez przygotowania (Tab. 6). Odtworzenie z pamięci opisu techniki ruchu, metodyki nauczania oraz zasobu ćwiczeń wystąpiło w najszerszym zakresie u nauczycieli mianowanych i dyplomowanych oraz nauczycielek mianowanych. Różne źródła informacji wymieniali głównie pedagodzy mianowani i dyplomowani. Nauczanie ruchu bez przygotowania realizowało więcej nauczycielek niż nauczycieli, w tym – w przewadze – nauczycielek mianowanych.

Tabela 6. Sposoby przygotowania się badanych do nauczania czynności motorycznych [%]*

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem
1.	Wykorzystanie różnych źródeł informacji	7	13	17	37	4	15	17	36
2.	Odtwarzanie z pamięci techniki ruchu, metodyki nauczania oraz zasobu ćwiczeń	14	20	7	41	8	23	21	52
3.	Osobiste przećwiczenie ruchu	3	3	3	9	0	6	2	8
4.	Bez przygotowania	3	7	3	13	0	4	0	4
Razem		27	43	30	100	12	48	40	100

Objaśnienia patrz Tab. 2.

Zachęcając młodzież do opanowywania techniki różnorodnych form ruchu, zarówno nauczycielki jak i nauczyciele najczęściej uświadamiali jej wartości zdrowotne. Do innych często wykorzystywanych sposobów motywowania należały pozytywne oceny, pochwały i atrakcyjne ćwiczenia. Część badanych wykorzystywała do tego własny przykład. Prawie połowa stosowała również inne, niż wyżej wymienione, sposoby. Należały do nich: dobry opis czynności i poprawny pokaz, filmy szkoleniowe, dostosowanie czynności do możliwości uczniów, uświadamianie uczącym się jakim celom ma służyć dana umiejętność, tłumaczenie jak uczenie się różnych czynności ruchowych wpływa na poprawę sprawności. Największa różnica między nauczycielkami i nauczycielami wystąpiła w kategorii inne sposoby. Częściej stosowali je nauczyciele. Argumentację związaną z uświadamianiem wartości zdrowotnych ruchu wykorzystywali najczęściej nauczyciele mianowani (Tab. 7).

Tabela 7. Sposoby motywowania młodzieży do uczenia się czynności motorycznych stosowane przez badanych [%] *

Lp.	Kategorie odpowiedzi	Nauczycielki				Nauczyciele			
		I	II	III	Razem	I	II	III	Razem
1.	Uświadamianie wartości zdrowotnych ruchu	13	16	7	36	2	19	13	34
2.	Własny przykład	0	10	7	17	2	4	6	12
3.	Pozytywne oceny, pochwały, atrakcyjne ćwiczenia	14	7	9	30	6	6	10	22
4.	Inne sposoby	0	10	7	17	2	19	11	32
	Razem	27	43	30	100	12	48	40	100

Objaśnienia patrz Tab. 2.

Dyskusja

Nauczanie ruchu było określane przez większość badanych jako przekazywanie wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i nawyków ruchowych. Pogląd ten ma swoje źródło w dydaktyce ogólnej [4]. Jego mankamentem jest nadmierne wyeksponowanie roli nauczającego. Pełniejsze jest stanowisko prezentowane przez część nauczycieli, wypracowane na gruncie dydaktyki wychowania fizycznego, traktujące nauczanie ruchu jako system wymiany informacji między nauczającym i uczącym się [5, 6, 10]. Pogląd, że nauczanie ruchu to kształtowanie sprawności fizycznej jest błędny [2, 3].

Uczenie się ujmowane jako poznawanie i doskonalenie ruchów z zakresu różnych dyscyplin sportowych oraz wielokrotne powtarzanie, aż do ich automatyzacji jest ujęciem zbyt ogólnym, nie oddającym złożoności tego procesu. Bliższe poglądom prezentowanym w literaturze przedmiotu, chociaż niepełne, są stwierdzenia tych nauczycieli, którzy uznali że jest to odbiór i przetworzenie informacji o nowym ruchu oraz ich praktyczna realizacja. Błędne jest traktowanie uczenia się jako rozwijania cech motorycznych [8, 11].

Jeśli chodzi o określenie czynności motorycznej, najbardziej zbliżone do definicji prezentowanych w piśmiennictwie jest stanowisko nauczycieli uznających, że jest to ciąg ruchów następujących po sobie i prowadzących do określonego celu. Pozostałe mniej trafnie charakteryzują omawiany termin [5, 6, 10].

Wśród celów nauczania czynności ruchowych wymienianych przez nauczycieli dominowało poznawanie i doskonalenie techniki różnych ćwiczeń oraz wspomaganie rozwoju fizycznego, czyli cele aktualistyczne. Istotnym brakiem w tym zakresie było pominięcie celów prospekcyjnych, co może skutkować zaniechaniem aktywności fizycznej po skończeniu edukacji [1, 2, 3, 8]. Zmiany wymagają poglądy tych badanych, którzy za główny cel nauczania ruchu uznali kształtowanie sprawności fizycznej.

W ramach czynności przygotowawczych nauczyciele skupiali się głównie na technice ruchu, metodyce nauczania i zasobie ćwiczeń. Zbyt małą wagę przywiązywali do przećwiczenia nauczanego ruchu. Niektórzy w ogóle te czynności pomijali. W zestawieniu z szeroką gamą zalecanych przez różnych autorów czynności przygotowawczych [6, 9, 12, 16, 17], wymieniane przez badanych działania są bardzo ubogie.

Stosowana przez nauczycieli motywacja była zbyt jednostronna, głównie zdrowotna. Badani pominieli bogatą paletę uzasadnień wynikających z wartości estetycznych, hedonistycznych, utylitarnych i agonistycznych ruchu pozabawiając się w ten sposób wielu istotnych argumentów zachęcających młodzież do wykorzystywania tego, czego się nauczyła w działaniach prozdrowotnych i prosomatycznych [2].

Wnioski

Uzyskane wyniki świadczą, że część poglądów badanych nauczycieli była zgodna z aktualnym stanem wiedzy z zakresu dydaktyki, część wymaga uzupełnienia informacji, a część zmiany.

Podziękowania

Badania finansowano przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, projekt nr DS-104.

Piśmiennictwo

- Demel M. (1989) O trzech wersjach teorii wychowania fizycznego. Próba ujęcia komplementarnego. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 2, 3-30.
- Grabowski H. (1997) Teoria fizycznej edukacji. WSiP, Warszawa.
- Osiński W. (1996) Zarys teorii wychowania fizycznego. AWF Poznań.
- Kupisiewicz Cz. (2000) Dydaktyka ogólna. Oficyna Wydawnicza GRAF PUNKT, Warszawa.
- Czabański B. (1980) Model uczenia się i nauczania sportowych czynności motorycznych. AWF Wrocław.
- Czabański B. (1986) Optymalizacja uczenia się i nauczania czynności sportowych. AWF Wrocław.
- Ungerer D. (1973) Leistungs- und Belastungsfähigkeit im Kindes- und Jugendalter. Schorndorf.
- Grabowski H. (2000) Co koniecznie trzeba wiedzieć o wychowaniu fizycznym. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Zatoń K. (1995) Przekaz słowny na lekcjach wychowania fizycznego. AWF Wrocław.
- Czabański B. (2000) Kształcenie psychomotoryczne. AWF Wrocław.
- Osiński W. (2000) Antropomotoryka. AWF Poznań.
- Nawrocka W. (1972) Rola świadomości w motorycznym działaniu człowieka. *Roczniki Naukowe AWF Warszawa*, 16, 47-79.
- Parnicki F. (1996) Skuteczność nauczania podstaw żeglarstwa deskowego studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie w zależności od postępowania metodycznego. Praca doktorska, AWF Warszawa.
- Habiera M., Rostkowska E. (2004) Porównanie zmian kątów pomiędzy ramieniem a przedramieniem i ramieniem a tułowiem w pozycji vertikal w pływaniu synchronicznym o różnym poziomie sportowym. *Antropomotoryka*, 28, 31-43.
- Jaczynowski L. (1978) Sieciowe modele nauczania ruchu. SiT, Warszawa.
- Nowak A. (1985) Karty programowane w nauczaniu czynności pływackich dzieci ośmioletnich. *Zeszyty Naukowe AWF Wrocław*, 37, 89-97.
- Rackowska-Bekesińska T. (1972) Programowane nauczanie skoku zawrotnego. AWF Warszawa.
- Schmidt R. A., Wrisberg C. A. (2004) Motor learning and performance. Human Kinetics Champaign.
- Ungerer D. (1977) Zur Theorie des sensomotorischen Lernens. Schorndorf.
- Zaradkiewicz J. (2003) Sieciowy model nauczania żeglarstwa deskowego. *Rocznik Naukowy ZWWF Białą Podlaska*, 10, 205-223.

Otrzymano: 10.12.2009

Przyjęto: 11.01.2010